

2. etapa: Stretnúť sa s Kristom

Už v úvode prvej etapy sme si povedali, že ak chceme s niekým putovať, musíme ho poznať. Musíme mať predsa istotu, že nás nebude viesť od cieľa.

Nie menej dôležité je, aby sme si rozumeli, aby sa nám spolu kráčalo dobre. Preto v druhej etape budeme najprv spoznávať sv. Pavla ako človeka: jeho osobnosť, povahu a charakter.

Pavol ako osobnosť vtedajšieho sveta

Medzi mnohými katolíkmi sa udomácnila predstava o Pavlovi, že to bol človek uzavretý do seba, zatrpknutý a neprístupný, hotový kedykoľvek vytiahnuť meč. Myslíte si to aj vy? Nie je to pravda!

Tí, ktorí Pavla očierňovali, snažili sa hľadať potvrdenie svojich výpovedí v jeho vlastných listoch, pričom spokojne používali aj ich falošnú interpretáciu. Hovorili: „Či vari nenapísal sám, že má „v tele osteň“, ktorý ho „bije po tvári“ (2 Kor 12, 7-10)? Isteže! No Pavol túto vetu hovorí nie preto, aby znížil veľkosť učenia, ktoré ohlasuje, ale preto, aby poukázal na seba ako na človeka, ktorý tiež prežíva na vlastnom tele slabosť ľudskej povahy. Nevieme o akých konkrétnych osobných problémoch Pavol hovorí, ale cez obrazy z vlastného života svojich poslucháčov učí o veľkosti Božej milosti, o Božom milosrdenstve.

Myslím, že je nevyhnutné, aby sme sa teraz zastavili pri konkrétnych dominantných vlastnostiach Apoštola Pavla. Každý z nás má totiž „vo svojom vlastnom tele osteň“, ktorý spôsobuje, že „nerobíme to dobro, čo chceme, ale to zlo, čo nechceme.“ Ale zároveň aj my sme dostali od Boha veľké osobné dary, ktoré nám majú pomáhať pri šírení Božieho kráľovstva v nás a okolo nás. Pavol – ako aj každý z nás – sa stretáva s Kristom ako človek a jeho vlastnosti – dobré aj zlé – veľmi silno ovplyvňujú toto stretnutie. Možno nám tento pohľad pomôže spoznať nás samých. A možno nám pomôže objaviť veľké Božie plány, ktoré má s nami Boh práve vďaka našim vlastnostiam.

Pavol Apoštol je výnimočnou postavou Nového Zákona, pretože jeho autobiografia je veľmi bohatá na informácie, týkajúce sa jeho charakteru. Nechýbajú ani udalosti, ktoré odhaľujú jeho osobnosť. Je zaujímavé, že

ani o Pánovi Ježišovi nemáme toľko podrobných informácií. Zrejme aj preto, že o Ježišovi Kristovi máme informácie z evanjelií, ktoré boli písané o ňom veľa rokov po jeho smrti a zmŕtvychvstaní. Ale o Pavlovi máme informácie od neho samého, z jeho vlastného pera. To nám umožňuje získavať naňho celistvý pohľad, najmä čo sa týka jeho povahových čŕt.

Už bežné čítanie listov svätého Pavla nám dovoľuje odhaliť výrazné črty jeho krajne impulzívneho charakteru. Neraz zvykneme povedať: „Akú zlú povahu má ten pán X! Stačí maličkosť a chytá ho zlosť.“ Myslím, že ak je niekto veľmi impulzívny, je logické, že má veľkú náklonnosť k tomu, aby sa ľahko nahneval a možno to v jeho okolí hodnotia ako negatívne. Na druhej strane málo impulzívny človek je často až príliš pokojným a povolným. Takže, treba povedať, že tá prvá črta charakteru nemusí byť automaticky čímisi zlým, tak ako tá druhá nemusí byť zas niečím dobrým. Skôr by bolo treba hovoriť o tom, že každý jednotlivec sa do značnej miery zachová podľa toho, akú má povahu. Skôr teda možno hovoriť o konaní so zlým alebo dobrým využitím vlastností svojej povahy.

Preto aj Pavla môžeme a aj musíme hodnotiť nie podľa toho akú mal povahu, ale podľa toho, ako sa s tou svojou povahou zachoval. Akú mal teda povahu? Máme až nadmieru údajov na to, aby sme bez váhania povedali: cholerickú. Preto by nás nemalo prekvapovať, že ho tak ľahko nahnevala napr. vzbura.

To vysvetľuje, že keď mal na výber dve riešenia: stlmiť vlastnú reakciu alebo ju dať von – pod tlakom emócií si vyberal tú druhú alternatívu a preto častokrát sa otvorene búril proti očividnej nespravodlivosti. Pretože ak má človek čistý úmysel, aj nesprávne kroky a potknutia mu pomáhajú vnútorne dozrievať.

*Zdroj: Antonio Salas, Paweł Apostoł. Osobowość i działalność
(spracoval - jk-)*

Aké boli hlavné Pavlove čnosti?

Sila vôle a charakteru, ktoré sú vtlačené do osobnosti človeka, odrážajú sa v sile jeho angažovanosti a vnútornej oddanosti v službe vybranému ideálu. U Pavla to hraničí až so šialenstvom, ak na to pozrieme len z čisto ľudského pohľadu. Veď dokázal neprestajne a neúnavne bojovať za veci, ktorým sa zasvätil s tak hlbokým presvedčením. Nikdy nebol šablónovým vzorom nasledovania. V jeho správaní vnímame rôznu úroveň duchovného boja a vnútornej oddanosti, ktoré postupne rástli.

Pavol nebol nadľudským titanom svätosti, ale len človekom z mäsa a kostí, podobne ako ty a ja. Preto si ho bez obáv môžeme zvoliť za svoj vzor, hodný nasledovania. Navyše jeho čnosti nám hovoria aj o ľudskej slabosti, ktorá ovplyvňuje naše správanie. Apoštol Pavol nie je výnimkou, skôr naopak. Práve preto oslovuje srdcia toľkých ľudí, ktorí ho chcú nasledovať.

Zameriame sa len na tri z Pavlových čností, ktoré majú v jeho živote špeciálne miesto a uplatnenie.

Pravosť (opravdivosť). Pavol vždy postupoval opravdivo. Najprv ako Žid, farizej, ktorý si nadovšetko ctí Zákon a vystupuje na jeho obranu (Sk 9, 1n) a následne ako kresťan, ktorý s námahami a obetami šíri Evanjelium (2Kor 11, 22-29). Nikdy neuhol pred ťarchou požiadaviek, ktoré so sebou prinášalo zasvätenie sa ideálu, vychádzajúceho z vernosti Bohu, bez ohľadu na mienku ľudí (Gal 1, 10). Bol ochotný radšej sa pohádať, ako robiť ústupky pred tými, ktorí žiadali od neho zmenu v spôsobe ohlasovania. V živote sa riadil zásadou, ktorú v skratke vyjadril slovami: „...beda mi, keby som evanjelium nehlásal“ (1Kor 9, 16).

Vernosť prijatým záväzkom. Celý Pavlov život bol preniknutý oddanosťou Bohu. Po stretnutí so Zmŕtvychvstalým pred bránami Damasku, vložil maximálne úsilie do života v prítomnosti Krista, ktorého obraz mal vrytý hlboko v srdci (Flp 1, 21). Na svojom tele zas nosil rany, viditeľné znaky toho, že patrí Ježišovi (Gal 6, 17). Túžil byť všetkým pre všetkých, keď to vyžadoval jemu vlastný spôsob evanjeliového života (1Kor 9, 2). Spôsob, ktorý ho motivoval k jednote s Kristom, v jednote tak so židmi ako aj pohanmi, slobodnými aj otrokmi, mužmi aj ženami (Gal 3, 26-29). Toto povolanie ho priviedlo k vyznaniu: „Už nežijem ja, ale vo mne žije Kristus“ (Gal 2, 20).

Vytrvalosť. Problémy a ťažkosti ho nikdy neodrádzali (2Kor 7,5). Postavil sa im vždy priamo, spájajúc energiu a odvahu s vytrvalosťou (Rim 5, 3). Zápasil o prijatie takých zásad, ktoré by vždy boli zhodné s pravdou

Evanjelia, teda otvorené pre dialóg. So zápalom vystupoval proti tým, ktorí sa snažili odradiť ho od prvotného zámeru (Gal 2, 14). Väčšinu života zasvätil evanjelizovaniu pohanov. Jeho evanjelizácia spočívala v ohlasovaní pravdy Zmŕtvychvstania (Rim 15, 17-21). Vernosť duchu ohlasovania mala pre Pavla podstatný význam: „Ak žijeme v Duchu, podľa Ducha aj konajme“ (Gal 5, 25).

Nuž, také čnosti musí mať ten, kto sa rozhodne slúžiť nejakému ideálu. Ak tým ideálom je život v Kristovi, vtedy jeho logickým dôsledkom bude evanjelizácia. Toto dáva človekovi jeho pravú hodnotu a dôstojnosť, ako aj zmysel každodenného života. Akože by sme mohli byť nevšímaví voči príkladu svätého Pavla? Z tohto zorného uhla vidíme, že Pavla môžeme nasledovať v každodenných situáciách. On je príkladom človeka, ktorý celý svoj život zasvätil budovaniu Kráľovstva, v ktorom vládne láska a nie zákon.

Zdroj: **Antonio Salas**, *Paweł Apostol. Osobowość i działalność*
(spracoval - jk-)

Aké boli Pavlove hlavné chyby?

Dokonalosť je čistou túžbou a nedostatky človeka sú vyjadrením jeho slabosti. U Pavla sa prejavovali znaky slabosti, ktoré boli dôsledkom jeho ľudskej povahy. Stále boli pevne spojené s jeho charakterom. Pavol bol z povahy prudký, čo sa prejavovalo v ráznosti jeho rozhodnutí.

Ťažko je vymenovať a charakterizovať Pavlove nedostatky, pretože sú ony neraz podmienkou čností. Všimnime si tri z nich, ktoré nám najviac pomôžu vniknúť do poznania vnútorných problémov.

Nadmerný radikalizmus. Povahou bol Pavol naklonený k radikálnemu konaniu. Nehľadel na hroziace nebezpečenstvá (Sk 21, 13n). Nezvykol utekať od ohlasovania evanjelia, dokonca ani vtedy, keď to už vyzeralo ako šialenstvo. Ibaže by vôľa Kristova bola výrazne iná (Sk 16, 7). Netrápil sa veľmi nad tým, čo mu radila opatrnosť; to vyvolávalo nepriateľstvo tých, ktorí nesúhlasili s jeho spôsobmi ohlasovania evanjelia (Gal 1, 6-10). Vedomý si vlastnej nekompromisnosti, snažil sa ju vysvetliť. Hovoril, že ju vyžaduje vernosť Bohu (2Kor 1, 18)

Ostrosť a rozhodnosť v ohlasovaní pohľadov. Niekedy stál nekompromisne na svojom pohľade, čo viedlo občas k hádkam so spolupracovníkmi, neraz aj k rozchodu (Sk 15, 39n). Voči protivníkom býval ostrý, nešetril ani tvrdými slovami (Gal 5, 12). Priam so zápalom zverejňoval hlúposť tých, ktorí ho očierňovali (2Kor 10, 12). Živo útočil na „falošných bratov“, ktorí sa snažili zosmiešniť ho v cirkevných spoločenstvách (Gal 2, 4). Keď strácal trpezlivosť – a bývalo to dosť často – jeho polemizovanie silnelo (Sk 15, 2).

Výbušnosť. Pavol nedokázal vždy predvídať dôsledky svojich rozhodnutí. Dostal sa až tak ďaleko, že keď stál pred Veľradou, zllorečil samotnému veľkňazovi (Sk 23, 3). Pavlova ohnivosť, ktorá neraz rozpaľovala jeho poslucháčov (Sk 18, 6), bola v jeho očiach ospravedlnená, veď mal videnie, v ktorom mu Kristus povedal aby sa nebál, keď vystupuje v Jeho mene (Sk 18, 9n). Táto odvaha ho však neraz viedla k prijatiu tvrdosti riešení (2Kor 13, 2).

Taký bol Pavol. No treba vedieť, že len ucelený pohľad na človeka nám umožňuje vidieť ho v pravom svetle a umožňuje nám nasledovať ho v pravdivosti života.

Dôvody Pavlovho odchodu do Damasku

Musíme si pripomenúť, že Krista počas jeho života na zemi Pavol osobne nestretol. Jeho učenie poznával len so styku s učeníkmi a s prvými kresťanmi. Keď odišiel z Gamalielovej školy, bol už so židovského pohľadu plnohodnotným mužom. Vedel kým je a čo chce robiť. Ako človek sa zaradil do spoločnosti ako tkáč a predavač stanov, čo v tej dobe bolo ťažké, ale zato vyhľadávané remeslo. Ako Žid sa zaradil po náboženskej stránke do skupiny farizejov podľa formácie, ktorú dostal od Gamaliela.

Po nanebovstúpení Pána sa Pavol objavuje znova v Jeruzaleme. Od jeruzalemského synédria dostal oficiálne poverenie prenasledovať kresťanov a s týmto mandátom odchádza do Damasku. V Damasku totiž – hoci bol už v sýrskej oblasti – žilo vtedy 10 000 až 18 000 Židov, čo bola na tie pomery veľká židovská komunita, ktorá mala nemalý vplyv aj na Židov v samotnom Izraeli. Rýchle šírenie kresťanstva preto vzbudilo v jeruzalemskom synédriu strach. (Synédrium bol istý druh židovského senátu. Na čele stál veľkňaz a jeho členmi boli zástupcovia farizejov, saducejov a zákonníkov, ktorí spolu s veľkňazom tvorili 71 členov.)

Vtedajšie rímske vládne úrady sa na kresťanov pozerali len ako na novú sektu židovského náboženstva. Pričleňovali ju už k trom jestvujúcim skupinám: farizejov, saducejov a esénov. Kresťania sa teda nedostávali do sporu s Rimanmi. Nespôsobovali rozruch ani medzi židmi a možno ani sami si celkom nevedomovali, že sú novým náboženstvom až do času, keď boli Duchom Svätým vedení ku komunikácii s pohanmi a ich prijímaniu do svojho spoločenstva. A tu sa dostali do rozporu so židovstvom.

Pavol ako verný Žid a verný farizej poslúchal hlas svojho svedomia, keď sa plne zasadzoval za prenasledovanie kresťanov. V tom, že kresťania zotierali rozdiely medzi židmi a pohanmi, videli Židia ohrozenie svätosti Izraela, ohrozenie osobitného Božieho vyvolenia, čo medzi horlivými židmi vyvolávalo veľké pohoršenie.

*Zdroj: František Trstenský, Na ceste do Damasku
(spracoval - jk-)*

Pavol a jeho obrátenie

Medzi veriacimi panuje všeobecná mienka, že Pavol v čase mladosti s neobvyklým zápalom prenasledoval kresťanov, čím naplno prejavil svoju nenávisť voči nim ako voči inovercom. On sám, zdá sa, to potvrdzuje vo svojich listoch (Gal 1, 13n). Ale bolo to skutočne tak? V súčasnosti sme viac naklonení protirečiť takejto téze. Biblickí exegéti vidia v Pavlovi nespokojného mladého muža, ktorému úzke zväzky s Mojžišovým Zákonom prikazovali efektívne konať, vyhľadávajúc Izraelitov, ktorí odpadli od vlastnej viery. Teda on v skutočnosti neprenasledoval kresťanov, ale Židov, ktorí zišli zo správnej cesty, ktorou podľa neho bolo židovské náboženstvo.

V tomto prenasledovateli horela úprimná túžba očistiť židovské náboženstvo. Mladícka horlivosť neskoršieho Kristovho Apoštola mu nedovoľovala sedieť so založenými rukami. Čo robil a ako konal? Odpoveď nájdeme v poverovacích listinách, ktoré dostal od náboženských predstaviteľov v Jeruzaleme. Ony mu mali pomôcť pochytať skupinu „židovských odpadlíkov“, teda kresťanov, ktorí žili v Damasku. Vyrazil na cestu a ... stretol Krista. V jeho duši sa odohral zázrak premeny – obrátenie.

Kým budeme pokračovať ďalej, treba povedať, že teológovia nenazývajú túto Pavlovu skúsenosť obrátením. (Treba pamätať, že každý pojem sa hodnotí podľa spoločensko-kultúrnych reálií daného prostredia. V súčasnosti sa za obráteného považuje človek, ktorý riadiac sa láskou, stáva sa stále lepším. U Pavla však nejde o obrátenie v tomto význame.) Stačí lepšie spoznať biblické texty (Sk 9, 3-9; 22, 5-16; 26, 10-18; Gal 1, 12-17) aby sme potvrdili, že Pavlova duchovná premena sa udiala radikálne, lebo bola dôsledkom stretnutia s Kristom. Preto s čoraz väčšou istotou hovoríme dnes o kristofanii, teda o zjavení (ukázaní) sa Krista (po zmŕtvychvstaní).

Zdroj: Antonio Salas, Paweł Apostoł. Osobowość i działalność (spracoval - jk-)

Interpretácie udalosti pri Damasku (I.)

Pavol vo svojich listoch nehovorí priamo o tom, čo sa stalo pri Damasku. Naznačuje zážitok, ktorý úplne zmenil jeho život, ale nechápe ho ako niečo oddelené od zvyšku svojho života. Preto ani my nemôžeme udalosť pri Damasku vysvetľovať izolovane od osoby a života apoštola.

Pramene nehovoria o udalosti pri Damasku, aby nám podali len osobnú skúsenosť Pavla, ale vidia ju predovšetkým v spojení s evanjeliom. Tak je to zachytené v liste Galatanom 1, 15-16: ***Ale keď sa Bohu, ktorý si ma už v lone matky vybral a svojou milosťou povolal, zapáčilo zjaviť vo mne svojho Syna, aby som ho zvestoval medzi pohanmi...*** Udalosť pri Damasku je v spojení s Kristovým evanjeliom a jeho silou, ktorá radikálne zmenila Pavla, člena židovského národa a urobila z neho autentického kresťana, zapáleného misionára, verného a odvážneho svedka a apoštola Ježiša Krista.

Rozdiely v rozprávaní o udalosti pri Damasku v Skutkoch apoštolov však vyvolali vznik viacerých interpretácií.

Všimnime si najprv rozdiely, ktoré nám prehľadne ponúka nasledujúca tabuľka:

Sk 9	Sk 22	Sk 26
Iba Pavol padá na zem.	Iba Pavol padá na zem.	Padajú všetci na zem.
Spoločníci počujú hlas, ale nevidia nikoho.	Spoločníci vidia svetlo, ale nikoho nepočujú.	Iba Pavol počul hlas.
Prijatie apoštolátu prostredníctvom Ananiáša.	Prijatie apoštolátu prostredníctvom Ananiáša.	Prijatie apoštolátu priamo od Krista.

A teraz si postupne všimneme rôzne interpretácie:

Naturalistické vysvetlenie

Táto interpretácia sa snaží vysvetliť Pavlovo videnie prirodzeným spôsobom. Podľa nej Pavol obdržal od synédria poverenie a cestuje do Damasku, aby začal prenasledovanie. Ale ako všetky silné osoby aj on mal blízko od nenávisťi k láske. Pod vplyvom príbehov o zjavení sa

zmŕtvychvstalého Krista sa aj jemu zdalo, akoby videl samotnú osobu Ježiša Krista. Cesta bola dlhá, oči unavené, organizmus vyčerpaný. Pri silnej púštnej búrke a vetre sa mu zdalo, že začul Ježišov hlas. V tom okamihu znenávidel svoju úlohu prenasledovateľa.

Psychologické vysvetlenie

Zástancovia tejto teórie tvrdia, že udalosť pri Damasku nie je nič iné ako intelektuálna kríza, počas ktorej vlastné intelektuálne výtvary prešli až do akéhosi videnia. Iní tvrdia, že Pavol bol pod psychickým tlakom vyvolaným heroickou a pokojnou smrťou Štefana ako aj ďalších kresťanov. Pavol robí vnútornú revíziu svojej viery v Mesiáša, ktorú kresťania aplikovali na osobu Krista. Vrcholom krízy je udalosť pri Damasku. Pavol cíti svoju vinu a hriech a na druhej strane príklad kresťanov.

Mystické vysvetlenie

Niektorí autori chápu udalosť pri Damasku ako Pavlov mystický zážitok, pričom išlo o vnútorné videnie. Predsa však aj tento názor má svoje slabé miesta. Milosť mystického zážitku je korunovaním kontemplatívneho života človeka, čo je niečo úplne iné, než bolo nečakané zjavenie Krista, ktoré zažil Pavol. Pavol mal neskôr rôzne videnia, ale iba zjaveniu pri Damasku pripisuje osobitnú dôležitosť.

*Zdroj: František Trstenský, Na ceste do Damasku
(spracoval - jk-)*

Interpretácie udalosti pri Damasku (II.)

Historicko – kritické vysvetlenie

Dnes sa prijíma vysvetlenie podľa konkrétnych svedectiev, ktoré máme v Pavlových listoch a v Skutkoch apoštolov. Prijíma sa nadprirodzený charakter stretnutia s Pánom, ale rešpektujú sa aj textové rozdiely.

Mnohí exegéti na základe takéhoto porovnania nachádzajú mnohé rozdiely, zmeny štýlu a zdvojenia až natoľko, že prichádzajú k záveru, že rozprávanie o udalosti pri Damasku je s odstupom času od udalosti pri Damasku teologickým prepracovaním autora Skutkov apoštolov. Tento spôsob interpretácie kladie tri dôležité pravidlá na správne chápanie udalosti pri Damasku.

1. Je potrebné uplatňovať kritiku reálnu, historickú a literárnu (nie psychologickú). Jednotlivé texty, ktoré hovoria o Pavlovom obrátení, treba posudzovať spolu a nie v protiklade jeden proti druhému. Pavlove listy, čo s týka dôležitosti, majú prednosť pred Skutkami apoštolov. Je potrebné neodmietat „a priori“ žiaden text, ale vidieť ho na základe literárneho druhu, ku ktorému patrí a umiestnenie rozprávania v celkovom kontexte knihy.
2. Netreba hľadať lacnú zhodu textov a informácií medzi Pavlovými listami a Skutkami apoštolov. Medzi týmito textami jestvuje paralelizmus, ale nie uniformita. Rozdiely sú skutočné a závisia od kontextu.
3. Nie je možné klásť na pramene naše vlastné kategórie, ale zmysel udalosti má vyniknúť zo samotného textu, najmä z interpretácie, ktorú dáva o udalosti samotný Pavol, pričom Skutki apoštolov v podstatných prvkoch sledujú jeho líniu. Udalosť pri Damasku sa chápe ako vniknutie nadprirodzena do života Pavla, ako priamy Boží zásah, ktorý skrze Ježiša Krista vytvoril z Pavla nové stvorenie, takže z Pavla prenasledovateľa sa stáva Pavol apoštol.

Zmysel udalosti

V prípade udalosti pri Damasku mnohí hovoria o obrátení, možno aj v súvislosti s liturgickým sviatkom Obrátenia svätého Pavla, ktorý sa slávi 25. januára. Je však dôležité rozlišovať medzi liturgickým a biblickým jazykom. Výraz obrátenie nevystihuje hlboký zmysel udalosti. Z pohľadu tej doby Pavol neprešiel z jedného náboženstva do druhého, lebo v tom čase nebolo kresťanstvo oficiálne oddelené od židovstva. Takže Pavol mohol maximálne prejsť z jednej „sekty“ do druhej v rámci židovstva. Nešlo ani o náboženskú krízu, ako sa snažila ukázať psychologická interpretácia. Pavol neprechádza z priemerného prežívania viery do prežívania horlivejšieho. Pavol bol vždy horlivý za Boha a jeho zákony, či už najprv ako farizej alebo neskôr ako apoštol Ježiša Krista. Pavol sám udalosť pri Damasku nenazýva „obrátenie“. Pre Pavla je zjavenie Krista takou veľkou udalosťou, že všetko, čo predtým považoval za dôležité, sa teraz stalo smetím, pretože Kristus ho úplne naplnil.

Udalosť pri Damasku je niečím hlbším. Pri stretnutí s Kristom sa Pavol mení na kvalitatívne a radikálne „nové stvorenie“. Pavol sám, možno odvolávajúc sa na túto udalosť, povie: *Kto je teda v Kristovi, je novým stvorením* (2Kor 5, 17). Pavol pri Damasku bol Bohom povolaný do služby, ale bolo to aj jeho vlastné rozhodnutie: *A vôbec všetko pokladám za stratu pre vznešenosť poznania Krista Ježiša, môjho Pána. Preň som všetko stratil a pokladám za odpadky, aby som získal Krista* (Flp 3, 8-9). Božie povolanie a vlastná oddanosť sa stávajú jednotou. Farizej Pavol, ktorý až doteraz podľa svojej formácie nad všetko kládol zákon, od tejto chvíle povie: *Veď pre mňa žiť je Kristus a zomrieť zisk* (Flp 1, 21) a *Rozhodol som sa, že nechcem medzi vami vidieť nič iné, iba Ježiša Krista, a to ukrižovaného* (Gal 6, 14).

Dôležité je, že nájdeme text, v ktorom Pavol ponúka vlastnú interpretáciu tejto udalosti a to v Gal 1, 15-16: *Ale keď sa Bohu, ktorý si ma už v lone matky vybral a svojou milosťou povolal, zapáčilo zjaviť vo mne svojho Syna, aby som ho zvestoval medzi pohanmi*. Pavol vidí udalosť pri Damasku nie ako obrátenie, ale ako vrchol svojej existencie. Od narodenia bol vedený Božou prozreteľnosťou a trpezlivosťou až po rozhodujúci okamih, v ktorom sa ho Kristus zmocnil jeden raz navždy. Vysvetlenie udalosti pri Damasku je v láske ku Kristovi: *Ale čo mi bolo ziskom, kvôli Kristovi pokladám za stratu* (Flp 3, 7).

Skutky apoštolov so svojím trojnásobným rozprávaním udalosti pri Damasku sa nerozchádzajú od interpretácie Pavla v jeho listoch. Lukáš predstavuje skúsenosť Pavla pri Damasku ako stretnutie Pavla s Kristom, počas ktorého apoštol prijíma poslanie stať sa misionárom pohanov. V tomto ohľade je podobnosť medzi Gal 1, 15-16 a Sk 26, 12-18 viditeľná. Je to zjavenie za účelom misie k pohanom. Skutky apoštolov sa snažia pri opise videnia upresniť to, čo Pavol v listoch, čo Pavol v listoch označuje *zjaviť vo mne svojho Syna* (Gal 1, 15). Pavol neustále vo svojich listoch opakuje *videl som Pána* (1Kor 9, 1; 15, 8-9; Gal 1, 15-16) a nárokuje si, že aj on patrí medzi apoštolov, stal sa apoštolom pohanov (Gal 2, 8-9). Skutky sa ohraničujú len na konštatovanie, že Pavla obklopilo svetlo, počul hlas Krista, ktorý ho poveril misiou pre pohanov.

Je potrebné mať na pamäti, že všetky správy o udalosti pri Damasku, ktoré nájdeme v listoch sú príležitostné, teda nie sú písané preto, aby Pavol opísal, čo sa pri Damasku skutočne stalo, ale spomína ich v kontexte s niečím iným. V Skutkoch apoštolov je to naopak. Rozprávania o obrátení sú zapojené do literárnej kompozície celého diela. Trojitá správa v Skutkoch nemôže byť chápaná ako presná chronologická správa, ale ani nie ako čistý literárny výtvor. Autor Skutkov zachytáva tradíciu historicky dobre podloženú v Pavlových listoch a vkladá ju do prostredia prvotnej Cirkvi a jej rozvoja. Vysvetľuje ju a aktualizuje na základe starozákonných rozprávání o povolání prorokov a trpiaceho služobníka v Izaiášovi.

Zdroj: František Trstenský, *Na ceste do Damasku*
(spracoval - jk-)

Úloha Ananiáša

Pri rozprávaní o Pavlovom obrátení sa v dvoch textoch v Sk 9 a 22 spomína Ananiáš. Logicky sa vynára otázka, kedy prijal Pavol povolanie. Bolo to v okamihu zjavenia alebo pri návšteve Ananiáša?

Hoci obrátenie pri Damasku a návšteva Ananiáša sú dve chronologicky oddelené udalosti, predsa sa spoločne dopĺňajú. Na jednej strane Pavol často a silným spôsobom zdôrazňuje, že jeho apoštolát nie je z cirkevného poverenia, ale z Božieho (Rim 1, 1; 1Kor 1, 1; Gal 1, 11). Sám Kristus, ako ostatným apoštolom tak aj jemu, dal jedinečné poverenie. Na druhej strane Boh chcel, aby sa toto povolanie stalo jasným vo vnútri Cirkvi, aby sa odstránili všetky pochybnosti. Sprostredkovanie Ananiáša nemá za úlohu predstaviť Pavlovi novú náuku, ale pomôcť Pavlovi pochopiť svoje apoštolské poslanie vo svetle tradície cirkevného spoločenstva. V duchu posledných slov kráča aj sám Pavol, keď potvrdzuje, že odovzdáva, čo sám prijal (por. 1Kor 11, 2; 11, 23; 15, 1). Pavol nevidí protirečenie medzi svojim poslaním a cirkevnou tradíciou. Z jednej strany potvrdzuje, že apoštolát prijal od Krista, na druhej strane cíti, že hlboký obsah tohto apoštolátu je spoločný s prvotnou Cirkvou. Evanjelium ostáva jediné a akýkoľvek apoštolát závisí od ohlasovania jediného evanjelia, ktorým je Ježiš Kristus. Ako v Skutkoch apoštolov, tak v Pavlových listoch je toto vedomie silno prítomné.

*Zdroj: František Trstenský, Na ceste do Damasku
(spracoval - jk-)*

Pavlov pobyt v Arábii

Po zážitku pri Damasku Pavol hovorí: ... už som sa neradil s telom a krvou, **ani som nešiel do Jeruzalema za tými**, čo boli apoštolmi prv ako ja, ale **odišiel som do Arábie** a opäť som sa vrátil do Damasku. (Gal 1, 16-17). Žiada sa vysvetliť, že výraz *s telom a krvou* je semitizmus a slúži na označenie človeka, čím chce Pavol zdôrazniť, že jeho povolanie nepochádza od ľudí, ale priamo od Boha.

Na prvý pohľad sa zdá, že táto správa je v kontraste so správou v Sk 9, 8-20, kde sa spomína, že Šavol bol prinútený ostať v Damasku tri dni v úplnej slepote a po príchode Ananiáša ešte niekoľko ďalších dní, kým zosilnel. Dokonca podľa Sk 9, 23 to bolo *viac dní*, ktoré však v konfrontácii s Gal 1, 18 trvali až 3 roky: *Až po troch rokoch som šiel do Jeruzalema, aby som videl Kéfasa...* Navyše Skutky apoštolov nespomínajú Pavlov pobyt v Arábii, ale uvádzajú, že Pavol hneď hlásal evanjelium v Damasku. A tak sme pred problémom, kedy bol Pavol v Arábii, ako sám spomína v Gal 1, 16-17? Aký čas sa zdržal v Damasku predtým, než šiel do Jeruzalema, aby videl Kéfasa a kedy tam ohlasoval evanjelium?

Nemáme vážnejší dôvod pochybovať o Pavlovom pobyte v Arábii, aj keď Skutky apoštolov vypustili túto zmienku pravdepodobne z teologického a štrukturálneho dôvodu. Dnešní autori, aby zosúlادili správu v Gal 1, 16-17 so Sk 9, 19-20 hovoria o dvojnásobnom Pavlovom pobyte v Damasku a text v Sk 9, 19-25 vysvetľujú ako Lukášovo redakčné splynutie dvoch pobytov Pavla. Potom prvý pobyt by bol pred cestou do Arábie a druhý po nej. V tomto prípade je potrebné venovať pozornosť príslovke *eutheos-hneď* v Gal 1, 16 a Sk 9, 20. Túto príslovku treba chápať ako krátky časový úsek, teda napríklad aj niekoľko dní. Počas týchto niekoľkých dní v Arábii Pavol asi neohlasoval evanjelium, lebo v Gal 1, 16-17 by to pravdepodobne spomenul. Pavol sa utiahol do puste oblasti Arábie a premýšľoval svoje stretnutie s Pánom, ktoré zažil na ceste do Damasku. Neubehol dlhý čas a začal ohlasovať Krista v synagógach v Damasku ako sa uvádza v Sk 9, 20: *a hneď v synagógach ohlasoval Ježiša, že je Božím Synom*.

Vráťme sa ešte v krátkosti k Pavlovmu pobytu v Arábii. V Pavlových časoch Arábia neznamenal ani púšť a ani dnešnú Arábiu, ale polopúštnu obývanú oblasť, ktorá sa rozprestierala od severu až na juh, od Sýrie až po Červené more, od rieky Jordán až po Perzský záliv. Niektorí autori sa domnievajú, že Pavol aj v Arábii ohlasoval evanjelium. Zdá sa to však

málo pravdepodobné. Keby to tak bolo, autorovi Skutkov apoštolov by to neuniklo, veď by išlo o dôležitý začiatok Pavlovej misijnej činnosti. Okrem toho, pobyt v Arábii bol krátky, takže sa nejednalo o apoštolát, ale skôr o meditáciu a prehĺbenie skúsenosti pri Damasku, ktorá ho *pomazala* na apoštola pohanov.

Ďalším dôvodom pre odchod do Arábie mohol byť hnev židovských komunít v Damasku. Aby sa mu vyhol, až do okamihu ukludnenia situácie, Pavol sa rozhodol utiahnuť do púšte, čo naznačuje aj informácia v Sk 9, 23-25: *Keď uplynulo viac dní, Židia sa uzniesli, že ho zabijú. Ale Šavol sa o ich úkladoch dozvedel. Vo dne i v noci strážili brány, aby ho mohli zabiť. No jeho učeníci ho v noci vzali a v koši ho spustili cez hradby.*

*Zdroj: František Trstenský, Na ceste do Damasku
(spracoval - jk-)*

Útek z Damasku

Pavlovo ohlasovanie v Damasku vzbudzovalo údiv a oslavu Boha, ako sa uvádza v Gal 1,23-24: *...oslavovali Boha za mňa* a v Sk 9,21: *všetci, čo počúvali, žasli...* Pavlovo kázanie popudzovalo Židov, pretože namiesto povzbudzovania v židovstve ich miatol svojím dokazovaním, že Ježiš je Mesiáš (por. Sk 9,22). Uplynulo *viac dní* (Sk 9,23), podľa Gal 1,18 *3 roky* a Židia sa uzniesli, že Pavla zabijú (por. Sk 9,23). K tejto situácii niektorí viažu správu v 2Kor 11,32-33: *V Damasku miestodržiteľ kráľa Aretasa strážil mesto Damascénov, aby ma chytil, ale v koši ma spustili oknom cez hradby; len tak som unikal jeho rukám.* Podľa tejto informácie dal miestodržiteľ kráľa Aratesa IV.(9-40 po Kr.), kráľa Nabatejcov, strážiť múry mesta. Nevieme s istotou, či ide o tú istú situáciu, o ktorej hovoria Skutky apoštolov. Sú autori, ktorí ich spájajú a hovoria, že Židia poštvali proti Pavlovi aj miestodržiteľa mesta. Jeho učeníci ho zachránili tým, že ho v noci spustili v koši cez múry mesta. Od jeho obrátenia a tejto dramatickej udalosti ubehli tri roky (por. Gal 1,18), takže to mohlo byť niekedy v rokoch 37-39 po Kr., keď sa Pavol odobral do Jeruzalema.

Pavlova prvá cesta do Jeruzalema

Pavlovi sa podarilo utiecť pred nástrahami Židov z Damasku a vybral sa do Jeruzalema. V Skutkoch apoštolov o tom nájdeme krátku jednoduchú správu: *Keď prišiel do Jeruzalema, pokúšal sa spojiť s učeníkmi, ale všetci sa ho báli, lebo neverili, že je učeníkom* (Sk 9,26). V liste Galatanom Pavol poskytuje informáciu, že z Damasku utiekol s jasným cieľom: *Až po troch rokoch som šiel do Jeruzalema, aby som videl Kéfasa, a zostal som uňho pätnásť dní* (Gal 1,18).

Podľa Pavla trval pobyt 15 dní a iného z apoštolov nevidel, iba Jakuba, Pánovho brata. Zdá sa, že návšteva bola vyjadrením úcty. Nešlo o legalizovanie Pavlovho apoštolátu, ale o vyjadrenie jednoty s jeruzalemskou cirkvou – „matkou“, ktorá podľa Skutkov apoštolov bola „základom a centrom cirkevnej misie“. Sk 1,8 uvádzajú: *keď zostúpi na vás Svätý Duch, dostanete silu a budete mi svedkami v Jeruzaleme i v celej Judei aj v Samárii a až po samý kraj zeme.* V podobnom duchu zaznieva aj text v Lk 24,46-49: